

SETMANARI DEFENSOR DELS INTERESSOS DE LA COMARCA Y PORTAVOCAL
 CENTRE CATALANISTA.

SOBRE LAS EXPERIENCIAS
 EN LO CAMP QUE INSTALÁ LO CENTRE CATALÁ.

Encara que ab grans pinzelladas desitjem donar compte á nostres lectors dels travalls portats á cap en lo *Camp d' experiments* que fa un any aquest Centre plantejá ab la idea de contribuir al progrés agrícola, ja que 'ls interessos d'aquesta mena son, sens dubte, los de major importancia en la comarca.

Al comensar sos travalls se sollicitá lo favor de la corporació municipal de la vila, y lo del digne Sr. Diputat del Districte, y las dos autoritats lluny de negarse, se complagueren en patrocinar tant patriótic projecte, subvencionantlo en las sevas possibilitats, y ab tants bons costats ha transcorregut l'any de sa instalació que sens dubte haguera esset lo mes preciós.

Sollicitá també 'l franch concurs dels consocis y demás agricultors, y si be aquestos per lo que succeheix en los de sa classe poch amichs de novetats, han estat retrets mes de lo que sería de desitjar, ha pogut no obstant apreciarse que 'ls travalls del camp, han sigut visitats ab interés y que de las llevors produhidas, una porció n' han sollicitat per possehir sa mena, lo qual dona esperansa que luego que la experiencia donga sos fruits, tota la classe agricultora hi pendrá part, ja que 'l Centre de cap modo desitja fer excludissius sos travalls.

Passarem are al detall si be que abreviarem lo possible pera no fernos pesats, sols fixarem los resultats positius y algún de negatiu notable.

Conreuat lo camp y dividit en seccions com altres vegadas havem dit, se ensajá per primera, cinch menas de blats extranjers (francesos), sembrats á deshora, en lo mes de Janer, y son resultat com s'esperava fou nulo, es dir, la planta se desarrolló, mes no

graná. Durant lo cultiu d'aquestos blats s'observá que'l *rovell* se'n apoderava, ya se hi ensajá lo sulfat de coure en pols tirat sobre la terra, y si no quedaren lliures del tot, se notá la sua eficacia.

En la secció de vinya, s'hi col·locaren deu menas de ceps, del país y americáns, la major part han viscut, especialment lo moscat negre d'Amer, y essent plantas fruticosas, en lo primer any res mes podem dir.

Ultimament s'han pogut afegir 24 varietats de sarments americanas que regalaren y 3 varietats d'espanyolas, veurem altre jorn son resultat.

Se sembraren patatas, fasols y ciuróns, de varias menas dels primers, donaren sos resultats, pero no ab modo notable pera ferne aquí estat.

En la secció de grans quelcom queda per ressenyar. Se sembraren cinch menas de blatdemoros, dos del país, tres de forasters, y aquestas menas se feren en distancias distintas per comparar lo seu creixement y producció. Per no allargar massa, direm que'l resultat fou que las dos menas forasteras *inglesa* y *moruna* sobrepujaren a las del país, la primera per lo seu gran espigatge y grá sencer, y la segona per sa molta producció y ser primarech y que encara podia doblarse, acostant mes las plantas que ja en sí son molt petites.

De fajol s'hi sembraren quatre senyals de foraster y dos del país y pogué be compararse sa distinta producció y desarrollo, si be que una mena del país (*Bianya*) doná molt millor resultat que no s'esperava. De las menas forasteras lo núm. 2 que era rus fou lo que millor graná y en major quantitat.

En panís y mill s'ha emportat lo camp lo primer puesto, lo desarrollo de la planta y producció fou excessiva y aixó que no se aboná d'un modo especial. Ademés del mill del país se sembraren *mill blanc* y *mill vermell*, varietats que regalaren y que resultaren del tot recomanables per ser molt primarencas y poderse acoblar ab los fajols forasters que tambe avansan quinze días á lo menos als del país.

La secció de prats, no ha pogut donar grans resultats per la molta sombra dels arbres, y á mes algunas llevors que si hi sembraren no nasqueren, sens dubte era de mala condició. Sols la ci-

bada perenne y lo trebol ó fench d' Holanda estigueren be á la gran sombra dels arbres.

Per l' anyada vinent hi ha preparadas tres parcelas ab blats, la una á càrrech del Sr. Enginyer de la provincia, abonada ab abono artificial per ell remés y dividida en vuit parts y ab set varietats de blats extranjeros, excepte lo candeal de Castella.

Las altres dos parcelas á càrrech del Centre, contenen blats y segles del país y extranjeros, n' hi ha fet á pich y altres segons se acostumæ. Se deixá d' abonarlo en la sembrada y are en la primavera s' han dividit en tres iguals porcions, abonantse quiscuna ab bons fems de quadra, ab abono artificial y ab cendra sola respectivament.

Res mes podem dir per ara y Deu fassi que nostres desitjos obtinguin los resultats que 'ns prometem.

OBSERVACIONS ATMOSFÉRICAS.—VEGETACIÓ.

MARS DE 1891.

Atmosfera.—Variá en lo passat mes lo baròmetre entre 722 á 743 milimetres, essent la pressió de variable la dominant.

Lo termómetro desde 0° á + 21° fluctuá baixant dejús de 0° á lo menos quatre dias. Lo dia 10 fou sa mínima 11° y sa máxima 21°. La segona quinsena fou mes fresca puig que la máxima no traspasá dels 15°.

Cel.—Foren seréns 40 dias, y nuvols 7, y molt entervolits los demés, de manera que semblá núvol casi tot lo mes.

Pluja.—Plogué en un dia si be que en alguns fou sols ruïnay.

Geladas y calamarsas.—No faltaren en lo passat mes las típicas calamarsadas del Mars, en quatre dias s' observaren y produhiren en las matinadas algunas geladas bastant perjudicials. En las montanyas altas no hi faltá neu.

Vents.—En los dias 3 y 4 feu tramontana. Lo S. O. (ponent) en la primera quinsena dominá alguns dias y no faltaren lo S. y N. E.

Vegetació.—La benéfica y suspirada pluja que tant s' esperava, encara que no molt copiosa, bastá pera reverdejar nostres conreus, fent sortir de son encantament als blats y fenchs, y á las llegums que semblavan estancadas en la terra.

En general la vegetació molt atrasada, apenas floriren los presseguers.

Dels arbres prima renchs donaren fulla los desmays y codonyers, los pollangres que altres anys ho feyan no han pogut encara.

De las petitas plantas tampoch hi ha hagut l'abundó que altrás voltas, apenas s'han vist violas. No han faltat las anémonas á sortir ab sas gentils flors, pero han faltat altres especies que las acompanyavan.

Se han reconegut los estragos que 'l cru fret que 's ha suferit ha ocasionat en la vegetació. Los blats bastant clarejants per las perduas sufertas, pero ahont s'han conegut mes los fatals resultats ha sigut en las hortallissas y plantas cultivadas, no podem entretenirnos en detallarlas totas puig sería interminable, sols consignarem que d'hortalissa casi no 'n ha quedat, que 'ls cascalls moriren tots, que de belladona y escarxofas s'han mort la major part. S'han pogut regoneixer com á molt sufertas los espinachs, la coderia, la digital y lo colchich.

Com de costum lo dia 20 comparegueren las aurenetas á donar fe que la primavera havia arribada.

Varietats.

LA FI DEL RENEGAT.

(Continuació.)

No necessitava pas tant la bestia per posarhi 'l coll aixís es que de l'embransida que doná en sentit oposat d'allá hont se sentí ferit, arrastrá 'l carro fora de las roderas topant ab un acopi que li oposá tanta resistencia que faltantli los peus de devant caigué de jenolls y besá la terra posant al carro en imminent perill de volcar.

— ¡ Haa hoo ! udolá 'l renegat abalansantse á las regnas de la bestia é impedintla d'aixecarse hasta estar segur de que la seva pitrada no havia de precipitar la caiguda del carro.— ¡ Donch que no 't hi veus, bestia malehída ! li cridava vomitantli blasfemias á cau d'orella. L'animal sortí com pogué del pas y emprengué de nou la ruta ab tot l'ardor que li prestava sa bona voluntat.

¡ Malaguanyada bestia ! deyan los pochis transeunts que circulavan per la solitaria carretera, al véurel amarat de suor y trayent un palm de llengua tira que tirarás arrossegant la pesada ba-

luerna, esperonejat sense compassió per qui, mes que ningú, devia ferse càrrech de que lo que feya era una barbaritat. Pero aquell temerari responia ab insolencias y asquerositats als que li feyan observacions sensatas y atinadas, prenent d'ellas peu pera desfogar la seva ira embrutintse ab lo mes sant y sagrat.

Quant no 's pot no 's pena, diu l' adagi, pero apesar d' aixó lo *Romero* pagava la pena de sa impotencia per mes que treya fabas d' olla fent impossibles. ¡Tira que tirarás! y 'l fanch envidriat carricejava com terrissa sota las amples rodas del carro deixant uns carrils brillants que 's veyan serpentejar á llarga distancia sobre la deserta carretera. De quant en quant algún hostel feya aixecar las orellas de la bestia enviantli los perfums calents de la quadra y 'l rum-rum dels seus germáns que rosegavan la grana. Per las portas treyan lo cap los confreres del renegat que li preguntavan si s' havia tornat boig, á lo qu' ell responia ab nous renechs y mes fortas garrotadas que feyan mes amarga la decepció del pobre matxo.

Lo sol era á la posta ja feya estona, la carretera mes deserta que may, lo vent bufava mes fort, d' auell ni un se 'n veyia com no fos alguna volada de corps que fent professó y cridant *¡carn, carn!* se dirigian cap al joqué y 'l matxo sempre tira que tirarás regant la carretera de gotas de suor que quedavan gelpresas ans de tocar á terra, y 'l renegat com si tingüés lo dimoni dins del cos, cada vegada mes obcecat, cada vegada mes insolent maltractava á Deu y als Sants de paraula, y al matcho de paraula y de obra.

Ja era fosch quant tot just se veyen al lluny las fantásticas siluetas del poble y cingles de Castellfullit; faltavan encara dos horas de camí y 'l *Romero* estava á punt de dir fava. Devant d' una forta rampa que presentava la carretera, semblaren faltarli las forsas y se quedá parat.

--¡ Ara t' espantas, 'votua seu! arriba, dimoni, ó 't xafo l' ánima condemnada que t' aguanta....! y aquí 'ls renechs corresponents y las corresponentas garrotadas y 'l matxo encara trová forsas per deixar enrera la rampa y pujar al cim lo carro, pero fet aquest últim esfors se quedá parat de nou en mitj de lo que avans de la glassada era un mar de fanch y aygua.

Era precís estar cego per no veure que aquella bestia dava mes

de lo que podia. Encara no tingué un moment de repós que li concedí 'l seu amo, no sabem si mogut per una sombra de compassió ó si recapacitant un moment lo cada vegada mes difícil de la seva situació, que un esilenguiment sobtat s'apoderá de tot son cos. Son cap caigué fins casi tocar á terra deixant escapar peñ sos nasos un bleix que retronyía y fumejava com dos canóns d'artillería mentres que s'apoderava de tots sos membres un tremolor que indicava be que aquestos havian fet son últim esforç.

Prou degué compèndrer en aquells moments lo renegat lo bestial de la seva tosudería pero ja era tart. Atés la suor abundant que amarava la bestia de cap á peus y la freda tramontana que glassava las pedras, si difícil era anar endevant perillósissim era estar aturat porque un cop d'aire podia ferirla y deixarla al seti en un santiament. Lo mes prudent donchs era anar tirant y fer alto en lo primer hostal que vingués á má, deixantse de farolerías que no conduhían á res. Pero repetim que encara que fossin aquestas las intencions del temerari carreter hasta per aixó era ja tart, porque quant aixecá 'l bastó y la veu enjegan las blasfemias d'ordenansa y las garrotadas de reglament, encar que 'l pobre matxo tragné forsas de flaqueza clavant sos claus al glas y fent cruixir lo corretjam ab l'esforç de sa valenta pitrada, lo carro quedá inmóvil en son lloch com si hagués posat arrels. Son pes havia romput la crosta dura del fanch y entrat las rodas dins del aygua que quedava á sota la que congelantse immediatament ab lo contacte de la tramontana havia fet una forta soldadura.

— ¡ Sort malahida ! cridá aquell home fent petar las dents y portant las mans al cap ab rabia, es dir que 's han de fo... de mí Deu y 'ls Sant y.... m' han de deixar aquí plantat com un guarda-rodas, ¡ porch ! ¡ cochino ! me e... ab lo glas y ab la de qui 'l va fer..... La seva eloquencia no donava mes; agotats los llochs comuns de sas habituals blasfemias sels sabia fer cruixir las dents com un senglú y bufar com una mancha de fornal.

Ja 's disposava á recomensar de nou lo ball dels bastons, després d'haverse ensalivat las mans, quant vejé arribar dos pagesos que ab las mans á las butxacas y las barretinas enfonsadas fins al elatell amagant las orellas se dirigian á pas de carga á casa seva.

— ¡ Hola minyons ! los cridá 'l renegat ab mals modos, á veure si sou bons per donarme un cop de má, que sembla que Deu y 'ls

dimonis fan companyia per aturarme d'anar á Olot, pero me..... que hi deixaré 'l matxo y 'l carro y l'ánima malchida y.....

—Prou, prou, digué un d'ells com per aturar la odiosa lletania que acompanyava la súplica, y al mateix temps s'apuntaren ab bona voluntat un á cada roda del carro mentres qu'ell empunyant la vara se dirigia contra 'l matxo verdadera víctima expiatoria que no 's queixava, pero que espernetegava de bo y millor sense cap resultat perque 'l carro continuava clavat á terra.

—¡ Hau ! ¡ hau ! y hui jhui... lladrava com un gos no escassejant las garrotadas, pero com si tal cosa, las corretjas cruixiren com si s'anessen á trencar y 'l carro tant quiet.

—Que dimoni hi feu aquí si no serviu per una p... mal llamp vos corsequi, digué per fi dirigintse als auxiliars, si crech que en comptes d'apretar endevant tireu endarrera.

Sorpresos aquets de veurers pagats ab tant bona moneda los seus esforços, abandonaren al mateix temps las rodas diguent un d'ells:

—Ja veuren, mestre, si aquestas son las gracias que doneu á qui vos ajuda de bona voluntat ja podeu buscar altres mossos que á nosaltres nos 'ns paguen ni 'ns manéu.

—Ni 'us pago ni 'us necessito per res, y si 'us he cridat es perque 'us creya bons per alguna cosa mes que per penjarvos á las rodas del carro esperant que 'l matxo vos rossegui, morros de e...

—Llástima 'm fa 'l matxo que cap culpa hi te, contestá l'altre que no 's mossegava la llengua, y 'm dol de veure que hagi de pagar la pena de qui es mes bestia qu'ell.

—Arri allá, morts de fam, ja no seríau pagesos si no fossen cabrons, respongué 'l renegat fet una furia, sapiguen que aquí hi ha encara matxo (per rossegar al carro, y á, y á sa, y l'ánima malchida que vos aguanta, y aquí aquell miserable estremá sas imprecacions d'un modo horriblement asquerós, arrivant á embrutirse hasta ab las llagas de Cristo crucificat.

—Podriau parlar millor, contestaren los dos espantats de sentir tant infernal sortida de tó.

—¡ Parlo millor que Deu ! afegí encara aquell monstre entre mitj d'esbufechs y cruiximent de dents, pero 'ls bons pagesos ja no l'escoltavan, puig fugiren horrorisats com si temessen que la terra s'anés á enfonsar.

(Se conclourá.)

 LA CANSÓ DEL ESTUDIANT.

Una cansó vull cantar,
 treta n' es d'una pubilla
 que 's casá ab un estudiant
 que ja anava á Teología.

Pim pam

ell portava barret negre
 y ara porta barret blanch.
 L' estudiantet n' era 'l mestre
 de casa de la pubilla,
 l' ensenyava de llegir
 y de fer lletra bonica.

Pim pam

era 'l mestre de la noya
 y ara n' es lo seu galán.
 L' estudiant anava á Vich,
 també hi anava la nina;
 ell á pendre 'l Sant Tomás,
 ella de cusí y fer mitja.

Pim pam

Mossen Ramón li dirían
 y ara pubill li dirán.
 Cada vespre se 'n tornavan
 tots dosets á la masía
 y cantava l' estudiant
 moltes cansóns que sabia.

Pim pam

no cantarà pas ell missa,
 corona no li farán.
 Cantava 'l mestre cansóns
 y ho feya sense malicia,
 pero tant va refilar
 que 's enamorá la nina.

Pim pam

vagi cantant, senyor mestre,
 que prompte la tindrà al ram.

—Ay mare, la meva mare,
maridarme be voldria
y 'l mestre m' agrada molt
perque te la veu tant fina—

Pim pam

traidoret ! no s' ho pensava
que vosté fos bon reclam.

—Lo senyor mestre t' agrada,
filleta, la meva filla;
també m' ha caigut al ull
perque te la veu tant prima

Pim pam

vosté si que l' ha ben treta,
per la veu pubill lo fan.

—Escolti lo senyor mestre,
¿ vol ser marit de ma filla ?
De vosté s' ha enamorat
y jo per gendre l' voldria

Pim pam

ja pot deixar la sotana,
faldilles l' enganyarán.

—Vuyt días m' hi pensaré,
digué 'l mestre ab efumería,
y per fi digué que sí
y capítols desseguida.

Pim pam

aixó ray ! ja m' ho pensava
tira que 'l toch l' estudiant

Ja 'ls amonestan y 'l casan
y fan festa molt lluhida
y s' ha acabat la cansó
del mestre y la pubilla.

Pim pam

ell portava barret negre
y ara porta barret blanch

JAUME COLLELL

Noticias generals.

Segóns veus, s'ha firmat en Barcelona l'escriptura d'una societat Anglo-Espanyola per portar á terme la construcció del ferrocarril de Gerona á Olot.

Tenim entés que á no tardar insertará lo «Boletí Oficial» de aquesta provincia, la convocatoria d'oposicions d'una pensió de Pintura creada per la Diputació provincial á fi de facilitar l'estudi d'aquest ram á un fill de la terra que demostrí excepcionals disposicions pera son perfeccionament en l'extranjer.

Habem rebut de la Cambra agrícola de Maldá (Lleyda) la *Exposició que elevá á las Corts de la Nació demanant protecció per la Agricultura é industrias rurals*. Nos ha semblat un trevall molt rahonat y ben fundamentat. Agrahim l'obsequi.

En lo mes de Maig vinent será important visitar á Barcelona per las dos notables Exposicions que 's projectan celebrar. La una es internacional de Bellas Arts y, segóns veus públicas, promet molt. La segona es mes de casa, pero també es de gran importancia porque demostrará lo vigor d'una Societat, que sola arrisca tal empresa, y será aqueixa de Horticultura, portada á cap per la «Societat Catalana de horticultors.»

Pera que 's compregui lo seu valor transcribim de la *Revista ta horticola*, porta-veu de la Societat, las bases de la Exposició en projecte.

«La Societat Catalana de Horticultura, que conta ab lo valió apoyo y ab subvencions del Govern de S. M. la Reina Regenta, de la Exema. Diputació provincial de Barcelona y molt especialment del Excm. Ajuntament Constitucional d'aqueixa ciutat, invita á las Corporacions interessadas en lo progrés de la horticultura nacional, als horticultors, floricultors, jardineros y aficionados de todas las provincias d'Espanya; als industrials y comerciantes dedicats á la fabricació y venda de productos nacionales y extranjeros, propis per la jardineria y horticultura, á fi de que concorrin á la *Exposició de Plantas y Flores* que tindrà lloch en Barcelona durant la se-

gona quinsena del pròxim mes de Maig.

» SE DIVIDEIX EN CINCH SECCIONS.

- » 1.ª Vegetals vius.
- » 2.ª Flors, follatjes y fruyts.
- » 3.ª Parques, jardins y hortas.
- » 4.ª Arts é industrias aplicables á la horticultura.
- » 5.ª Literatura é iconografia hortícola.»

Diuenge passat á dos quarts de quatre de la tarde, y en la sala de doctors de la Universitat de Barcelona, la Real Academia de Bonas Lletres rebé com á soci al Rt. P. Eduart Llanas, Escolapi, qui llegí lo discurs d'ingres sobre 'l tema següent: «La arqueologia com auxiliar per l' estudi de la Geografia Catalano-Romana»; li contestá en nom de la Corporació l' académich de número, president honorari de la mateixa, Sr. D. Joaquim Rubió y Ors.

Diu *La Veu de Catalunya*:

Una colla d'autors han exposat aquesta setmana quadros á can Parés. Los millors son un paisatge de 'n Galwey d'assumpto ben triat y bastant just, un retratet de 'n Cuchy, abocetat pero molt vigorós y una aquarela de 'n Soler de las Casas pintada ab garbo y sobrietat.

L'escultor senyor Arnau hi ha exposat també un busto d'un noy, que acaba de sortir del aygua després d'un capbuçó, d'expressió molt difeíl pero ben ensopegada y lo jove d'Olot senyor Devesa, uns bustos titolats *L' Avi* y *L' Avia* que ab tot y sas moltes faltas revelan un bon principiant.

Ha sigut nomenat per ocupar interinament lo càrrech de Inspector general dels Somatents de Catalunya, vacant per la mort del general D. Feliu Camprubí, lo jefe d'Estat Major senyor Barbin.

La Societat comanditaria Miret y A. M. Planas, constituída en la ciutat de Vich, per la explotació de la industria sucrera, tracta d'establir molt pròximament en aquella Plana, una *Estació*

Agronómica, que estar  montada   l' altura de las millors que existeixen en l' estranger.

La catedral de Lleyda ha sigut declarada monument nacional.

Ja era hora de que s' atenguessen las reclamaci ns fetas per las societats artísticas y arqueológicas de Catalunya. La ll stima es que'l remey haurà vingut quan los soldats ja haur n fet bona feyna del gran número de bellesas artísticas que encloh a aquell antich monument.

Legislación.

En el Boletín del día 3 del corriente se publica un anuncio de la Diputación provincial para la subasta de las obras consiguientes   la construcción de un puente en el sitio denominado *Cudella* distrito de San Privat de Bas, bajo el tipo de 9004 ptas. 61 cent., seal ndose para el remate el día 4 de mayo próximo.

Secci  religiosa.

Avuy diumenge 12. La Divina Pastora, S. Juli p. y S. Victor mr.

Dilluns 13. S. Hermenegildo rey y mártir.

Dimars 14. S. Telm cf. y Sta. Domnina vg. y mr.

Dimecres 15. Stas. Basilisa y Anastasia mrs.

Dijous 16. S. Toribi bisbe y cf. y Sta. Engracia vg. y mr.

Divendres 17. S. Anicet p. y mr. y la beata Maria Ana de Jesús.

Dissapte 18. S. Eleuteri bisbe y sa mare Sta. Ant a mrs.

QUARANTA HORAS.—Continúan en la iglesia de Ntra. Sra. del Tura.—La exposició de S. D. M. comensa   las 6.

OLOT: Imprenta de JOAN BONET:—1891.

BILLAR

aventurá y ab bonas condici ns.
Donar n rah  en aqueixa Admi-
ministraci .